

ULUSLARARASI İKTİSADİ KRİZ
İslamî Perspektiften Bir Değerlendirme

Seif I. Tag el-Din, Mohammad Nejatullah Siddiqi,
Mohammad Umer Chapra vd.

Uluslararası İktisadi Kriz: İslami Perspektiften Bir Değerlendirme
Derleme

Çeviren: Mehmet Fatih Buğan, Melih Turan

Çeviri Editörü: İsmail Eriş

Yayına Hazırlayan: Emrah Yağmurlu

Musahhih: Muhammed Aydın

Tasarım: Seyfullah Bayram

Çeviriye Temel Alınan Metin:

Issues in the International Financial Crisis from an Islamic Perspective,
Prepared by Group of Researchers, Islamic Economic Research Center King
Abdulaziz University, Jeddah (2009)

Baskı: Sarıyıldız Ofset - Sertifika No.: 23593

İvedik Ağaç İşleri San. Sit.

1354. Cad. 1358. Sok. No.: 31 Ostim / Ankara

1. Baskı: İstanbul, 2021

ISBN: 978-625-7015-17-2

© İktisat Yayınları, 2021

Bütün yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar
dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

İktisat Yayınları

Aziz Mahmut Hüdayi Mh., Türbekapı Sk. No:13, 34672 Üsküdar/İstanbul

Tel: +90 (216) 532 63 70

www.iktisatyayinlari.com

İktisat Yayınları Nobel Akademik Yayıncılık ve
İslam İktisadi Araştırma Merkezinin ortak markasıdır.

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Issues in the International Financial Crisis from an Islamic Perspective

Prepared by Group of Researchers Islamic Economic Research Center

King Abdulaziz University, Jeddah

Uluslararası İktisadi Kriz: İslami Perspektiften Bir Değerlendirme

Çeviren: Mehmet Fatih Buğan, Melih Turan

1. Baskı, x + 358 s., 13.5 x 21 cm

Kaynakça ve dizin var.

ISBN: 978-625-7015-17-2

1. Uluslararası Finans 2. İslami Finans 3. Finansal Kriz

ULUSLARARASI İKTİSADİ KRİZ

İslamî Perspektiften Bir Değerlendirme

Seif I. Tag el-Din, Mohammad Nejatullah Siddiqi,
Mohammad Umer Chapra vd.

Çevirenler

Mehmet Fatih Buğan

Melih Turan

iktisat
yayınları

İktisat Düşüncesi Dizisi

Bu dizide, iktisadi düşünce ile ilgili tarihsel ve güncel eserlere yer verilmektedir. Dizide iktisat düşüncesinin geniş ilgi alanında dinler, medeniyetler, isimler, ekoller, kuramlar ile ilgili detaylı incelemeler ve karşılaştırmalı çalışmalara yer verilecektir

Dizide Yayınlanan Diğer Kitaplar

Zafar Iqbal, *Adalet: İslami ve Batılı Perspektifler*

S.M. Hasanuzzaman, *İslam İktisadının Fikhi İlkeleri*

Hamdi Çilingir, *Vakıfta Amaç: Hanefi Vakıf Hukuku Çerçevesinde Bir İnceleme*

Syed Haider Nawab Naqvi, *İslam Ekonomi ve Toplum*

M. Umer Chapra, *İktisadın Geleceği: İslami Bir Bakış*

M. Akram Khan, *İslam İktisadının Sıkıntıları: Güncel Durum ve Geleceğin Bir Analizi*

Fatih Savaşan, Fatih Yardımcıoğlu, Süleyman Kaya, Şakir Görmüş, *İslam İktisadi Üzerine Söyleşiler*

Syed Haider Nawab Naqvi, *Ahlaklı Olmak ve İnsanın Esenliği Üzerine Görüşler: İslam İktisadına Bir Katkı*

Monzer Kahf, *İslam İktisadının Temelleri: Kurumlar ve Kuramlar*

Rauf Azhar, *İslam İktisadının Ekonomisi*

Seif I. Tag el-Din, *Ekonominin Temelleri: Ahlaki Bir Yaklaşım*

Seif I. Tag el-Din

Seif Ibrahim Tag el-Din, Suudi Arabistan'daki Imam Mohamed bin Saud Islamic Üniversitesinde ekonomi profesörüdür. Doktorasını Edinburgh Üniversitesi (Ekonomi), yüksek lisansını Glasgow Üniversitesi (İstatistik) ve lisan derecesini Hartum Üniversitesinden (Ekonomi ve İstatistik) almıştır. Başlıca araştırma alanları İslamî finansal piyasalar, faizsiz finans risksizlik optimalitesi ve ekonomi metodolojisidir. Suudi Ulusal Ticaret Bankasının (Saudi National Commercial Bank), İslam bankasına dönüştürülmesinin stratejik planlama ve yönetim sürecine katkıda bulunmuştur. İslam Kalkınma Bankası (İDB) tarafından kendisine, İslam iktisadî alanına yaptığı katkılardan dolayı 2015 yılı için İslam İktisat Ödülü verilmiştir.

Mohammad Nejatullah Siddiqi

Yoğun bir eğitim ve öğretimin ardından kazandığı şeriat bilimlerindeki uzmanlık ile modern iktisat bilgisini birleştirmiştir. Hâlihazırda Hindistan Aligarh İslam Üniversitesi İşletme Bölümünde fahri profesör olan Siddiqi'nin önceki görevleri şu şekildedir: Los Angeles Kalifornia Üniversitesi öğretim görevlisi, Kalifornia Üniversitesi Yakın Doğu Araştırmaları Merkezi üyesi, Cidde İslamî Kalkınma Bankasında misafir öğretim üyesi ve Malezya Uluslararası İslam Üniversitesinde ordinarius profesör. Cidde Kral Abdülaziz Üniversitesinde ekonomi profesörü olarak görev yapmakta iken Journal of King Abdulaziz University: Islamic Economics adlı derginin editörlüğünü de üstlenmiştir. İslam iktisadına yaptığı katkılardan oturu Kral Faysal Ödülü'ne layık görülmüştür. İngilizce, Urduca ve Arapça dillerinde birçok kitap kaleme almış ve bunlardan bazıları başka dillere de tercüme edilmiştir. Kendisi ayrıca Uluslararası İslam Ekonomisi Birliğinin başkanı olarak da görev yapmıştır. Bir dönem İslamî Finans Kurumları için Muhasebe ve Denetleme Kurumu (AAOIFI) üyesi idi ve hâlihazırda da Hindistan İslamî Finans Merkezi Mutevelli Heyeti üyesidir.

M. Umer Chapra

M. Umer Chapra 1933'te Pakistan'da doğdu. İslamî Kalkınma Bankası (IDB), Cidde İslamî Araştırma ve Eğitim Enstitüsünde (IRTI) araştırma danışmanıdır. Bu görevden önce yaklaşık 35 yıldır Suudi Arabistan Parasal Ajansı (SAMA) Riyad'da kıdemli ekonomi danışmanı olarak emekli oldu. 16 kitap ve monografiye, 100'den fazla makaleye ve kitap incelemelerine imza attı. Bazı kitapları, monografileri ve makaleleri Arapça, Fransızca, Endonezya, Japonca, Malayca, Farsça, Lehçe, İspanyolca, Türkçe ve Urduca gibi bir dizi dile çevrilmiştir.

M. Fahim Khan

Boston Üniversitesi iktisat alanında yüksek lisansını ve doktorasını tamamladıktan sonra 1988'den itibaren İslam Araştırma ve Eğitim Enstitüsünde (IRTI) İslam ekonomisi, ekonomik işbirliği ve kalkınma gibi araştırma bölümlerinde görev almıştır. Ekonomi ve Uluslararası İslam Üniversitesi İktisat Bölümü profesörü olduktan sonra da Planlama Bakanlığında başkan yardımcılığı görevini üstlendi. Ayrıca finansal sistemin (şeriata uygunluğu) dönüştürülmesi hakkında danışman olarak Pakistan Devlet Bankası heyetinde bir yıl danışmanlık yaptı.

Muhammad Anas Zarqa

Şeriat alanında tanınmış yazar ve âlim.

Abdullah Mohammed Seidu

Kral Abdülaziz Üniversitesi İslam Araştırmaları Merkezinde çalışmalarına devam etmektedir.

Rafic Yunus Al-Masri

Kral Abdülaziz Üniversitesi İslam İktisadı Enstitüsünde çalışmalarına devam etmektedir.

Mokhtar Mohammad Metwally

Kral Abdülaziz Üniversitesi Ekonomi Bölümünde çalışmalarına devam etmektedir.

Amir Kia

Utah Valley Üniversitesinde ekonomi profesörüdür.

Abdul Rahim Abdul Hamid Al-Saati

Kral Abdülaziz Üniversitesi İslam İktisadı Enstitüsünde ekonomi profesörüdür.

Mohsin S. Khan

Uluslararası Para Fonu, Araştırma Bölümü müdür vekilidir.

Abbas Mirakhor

Uluslararası Para Fonu yönetici müdürüdür.

Abdel Hamid Abdouli

Arap Tarım ve Yatırım Otoritesi, Dubai.

Salim U. Chishti

Karaçi Üniversitesi Uygulamalı İktisat Araştırma Merkezi Başkanı, Ekonomi doçenti.

İçindekiler

Takdim	ix
Mevcut Finansal Kriz ve İslam İktisadı <i>Mohammad Nejatullah Siddiqi</i>	1
Küresel Finansal Kriz: İslamî Finans Yardımcı Olabilir mi? <i>Mohammad Umer Chapra</i>	13
Dünya Finansal Krizi: İslam İktisadından Dersler <i>M. Fahim Khan</i>	23
Mevcut Finansal Kriz: Neden ve Çözüm <i>Abdullah Mohammed Seidu</i>	29
Taraftar Olanlar ve Karşıt Olanlar Arasında Spekülasyon <i>Rafic Yunus Al-Masri</i>	51
İslamî Bir Ekonomide Borsanın Rolü <i>Mokhtar Mohammad Metwally</i>	67
İslamî Bir Borsa Modeline Doğru <i>Seif I. Tag el-Din</i>	81

İslamî Açından Borsa <i>Seif I. Tag el-Din</i>	117
Birincil Finansal Piyasada Borç ve Öz Sermaye: İslamî Sonuçları Olan Bir Teori <i>Seif I. Tag El-Din</i>	149
Spekülatif Faaliyetler, Etkinlik ve Normatif Borsa <i>Amir Kia</i>	193
İslam Hukuku ile Uyumlu Vadeli İşlemler (Futures) <i>Abdul Rahim Abdul Hamid Al-Saati</i>	219
İslam İktisadında Para Yönetimi <i>Mohsin S. Khan ve Abbas Mirakhor</i>	251
Finansmana Erişim ve Teminatlar: İslamî Bankacılığa Karşı Batı Bankacılığı <i>Abdel Hamid Abdouli</i>	283
Faizsiz İslam İktisadında İstikrar <i>Muhammad Anas Zarqa</i>	293
Faizsiz Ekonominin Göreceli İstikrarı <i>Salim U. Chishti</i>	305
İslamî Finans Açısından İktisadi Çözümler: Uluslararası İslam İktisadı Derneğinin Açıklaması	319
G20 Açıklaması: Finansal Piyasalar Zirvesi ve Dünya Ekonomisi Zirvesinin Tam Metni	323
Küresel Finans Krizi: İslamî Açından Nedenleri ve Çözümleri <i>Rafic Yunus Al-Masri</i>	343
Dizin	353

Takdim

Allah'a (c.c.) hamd, onun sevgili kulu Muhammed'e (s.a.v) salat ve selam olsun.

Bu kitap, finansal kriz hakkında İslam İktisadı Araştırma Merkezinde (IERC) yapılmış uluslararası araştırmaları ve konuşmaları içeren özel bir eserdir. Bu çalışma, IERC ve IERC dışındaki araştırmacıların katkılarını içermektedir. Yapılan bu katkılardan bir kısmı, krizden önce bir kısmı ise krizin meydana gelmesinden sonra yayımlanmıştır.

IERC'in krizden önce yayımladığı makaleler, krizle olan güçlü ilişkilerinden dolayı seçilmiştir. Bu makaleler, iktisat ve finans alanında uzman kişilere yönelik hakemli dergilerde yayımlanmış makalelerdir. Diğer makaleler ise krizin bir kısım veçhelerinde anlayışını ve farkındalığını derinleştirmek isteyen genel okuyucu kitlesine yönelik analitik çalışmalardır.

Bu kitap, özelde İslamî finansın genelde ise İslam iktisadının krizden kurtulmaya yardım etmek amacıyla ya da en azından şiddetini azaltmak amacıyla ne gibi fikirler ve öneriler sunabileceğini tartışan bankacılık ve finansal piyasalarla ilgili çeşitli makaleler içermektedir. Krizin sebeplerini ve çözüm önerilerini,

İslamî finansın finansal istikrarı sağlama ve “konjunktür dalgalanmaları”nın şiddetini azaltma konularındaki üstünlüğünü, ribâ ve kumardan azade finansal piyasaların geliştirilmesinde İslam iktisadının eğilimini inceleyen makaleler de mevcuttur.

Okurun bu kitapta, krizin teşhisine yardımcı olacak unsurları ve İslam iktisadi araştırmacılarının bakış açılarından çözüm önerileri bulacağını umuyoruz. Allah’tan (c.c.) böyle bir çalışmanın hayırlar getirmesini niyaz ediyoruz. Âmin.